

Διάγνωση αναπτυξιακών γλωσσικών δυσκολιών στη σύγχρονη Κύπρο

Της Έλενας Γιάγκου*

«**Τ**ο παιδί μου είναι 2 χρονών και δεν μιλάει», "Το παιδί μου αφαιρείται και δεν μπορεί να καθίσει στην καρέκλα του να ακούσει ένα παραμύθι", "Το παιδί μου δεν ξέρει πώς να παίζει με τρισδιάστατα παιχνίδια", "Το παιδί μου δεν κοινωνικοποιείται", "Το παιδί μου παλεύει με την ύλη της Α' τάξης". Αυτές είναι κάποιες από τις πολλές ανησυχίες των γονιών σήμερα που παλεύουν με ένα αυξανόμενο περίπλοκο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον. Οι μεκτικοί γάμοι, οι ξενόγλωσσες οικιακές βοηθοί που καλούνται να "μεγαλώσουν" τα παιδιά μας για να μπορούμε εμείς να συνεχίσουμε να αντιμετωπίζουμε τις χρηματοοικονομικές απαιτήσεις του σήμερα, έχουν δημιουργήσει συχνά τρίγλωσσα οικογενειακά περιβάλλοντα για τα παιδιά. Στην καλύτερη περίπτωση ένα παιδί στην Κύπρο διαμένει σε ένα δίγλωσσο σπίτι, όπου η μία από τις δύο γλώσσες που ακούει είναι η ελληνική - κυπριακή. Η παρουσία πολλών γλωσσών σε ένα σπίτι δεν είναι πρόβλημα από μόνο του. Οι πολλές γλώσσες γίνονται μεγάλο πρόβλημα για ένα παιδί που μπορεί να είναι βαρήκοο, να έχει αισθητηριακά θέματα, να έχει προδιάθεση για γλωσσική καθυστέρηση ή οποιοδήποτε άλλο οργανικό / λειτουργικό πρόβλημα. Οι πολλές γλώσσες γίνονται πρόβλημα σε παιδιά προσχολικής ηλικίας τα οποία απομονώνονται κοινωνικά και επικοινωνιακά με τη χρήση των tablets ή των κινητών τηλεφώνων που τους στερούν έτσι, από πολλαπλά ερεθίσματα, γλωσσικά και μη, τα οποία είναι αναγκαία για τη φυσιολογική γλωσσική, αισθητηριακή, γνωστική και κοινωνικο-συναισθηματική τους ανάπτυξη. Επίσης, ο λιγότερος χρόνος ποιοτικής αλληλεπίδρασης και συναισθηματικής σύνδεσης μεταξύ μητέρας-παιδιού και πατέρα-παιδιού έχουν συμβάλει στο μεγάλο πρόβλημα ψυχικής απόστασης μεταξύ γονέων και παιδιών που βγαίνει στην επιφάνεια τα τελευταία χρόνια όλο και πιο έντονα. Οι λογοπαθολόγοι καλούνται να αξιολογήσουν αυτά τα παιδιά, να προσδιορίσουν την πηγή του προβλήματος και να παρέχουν την κατάλληλη παρέμβαση ανάλογα με το ιστορικό του κάθε παιδιού. Το φάσμα των γλωσσικών διαταραχών είναι αρκετά ευρύ. Ένας λογοπαθολόγος δεν μπορεί να παρέχει όλα τα είδη θεραπείας. Ένα παιδί με βαρηκοΐα χρήζει διαφορετικού είδους θεραπείας από ένα παιδί που τραυλίζει ή έχει εγκεφαλική παράλυση. Ως αποτέλεσμα αυτής της ποικιλίας προβλημάτων προκύπτει η ανάγκη μεγάλης εξειδίκευσης του λογοπαθολόγου. Οι παρατηρήσεις που

θα κάνει ένας λογοπαθολόγος ο οποίος είναι εξειδικευμένος σε παιδιά με εγκεφαλική παράλυση θα είναι σαφώς διαφορετικές από κάποιον που δεν είναι. Οπότε, οι αξιολογήσεις του κάθε λογοπαθολόγου μπορεί να στηρίζονται ως επί το πλείστον σε υποκειμενικές κλινικές παρατηρήσεις και όχι σε απόλυτα αντικειμενικά κριτήρια. Μια ολοκληρωμένη λογοπαθολογική αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται τόσο σε κλινικές παρατηρήσεις όσο και σε αντικειμενικά κριτήρια. Δυστυχώς στην Κύπρο δεν έχουν ακόμα αναπτυχθεί αντικειμενικά γλωσσικά εργαλεία αξιολόγησης που να μπορούν να κατατάξουν ένα παιδί στο ανάλογο στάδιο ανάπτυξης, συγκρινόντάς το με παιδιά της ηλικίας του που δεν παρουσιάζουν γλωσσικές δυσκολίες.

Η ανάπτυξη τέτοιων εργαλείων είναι δαπανηρή και χρονοβόρα αλλά απόλυτα αναγκαία. Στο παρόν στάδιο υπάρχουν υπό ανάπτυξη στο Πανεπιστήμιο Κύπρου τρία τέτοια εργαλεία, ένα έχει ήδη σταθμιστεί ενώ τα άλλα δύο είναι στη διαδικασία στάθμισης στο πλαίσιο διδακτορικής έρευνας και επιχορηγημένου ερευνητικού προγράμματος. Το

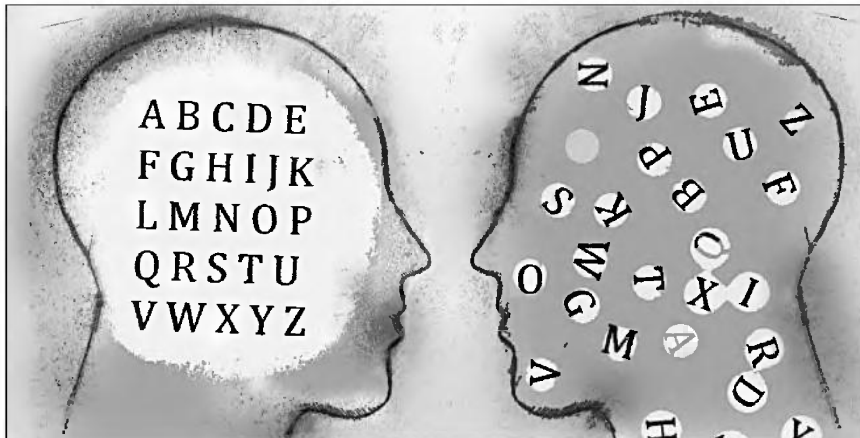
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού θα ήταν χρήσιμο να εξετάσει το ενδεχόμενο ένταξης αυτών των εργαλείων στις λειτουργίες της ειδικής αγωγής σε δημοτικά σχολεία και σε δημόσια και ιδιωτικά νηπιαγωγεία, προκειμένου να μπορούν λογοθεραπευτές και ειδικές δασκάλες να αξιολογούν τα παιδιά αντικειμενικά. Μια αντικειμενική αξιολόγηση αποκαλύπτει στους λογοθεραπευτές και τους ειδικούς δασκάλους τους γλωσσικούς τομείς στους οποίους παρουσιάζει καθυστέρηση ένα παιδί. Το εύρημα αυτό με τη σειρά του δημιουργεί

Ως Κύπρος ισχυριζόμαστε ότι προοδεύουμε και ότι έχουμε υψηλά επίπεδα στο εκπαιδευτικό μας σύστημα και στις υπηρεσίες που προσφέρουμε

ένα υπόβαθρο πάνω στο οποίο μπορούν να στηρίζουν τις παρατηρήσεις τους και κατ' επέκταση τους επιτρέπει να έχουν πιο αξιόπιστα και στοχευμένα πλάνα παρέμβασης. Μεσομακροπρόθεσμα αυτό θα μειώσει αχρείαστα έξοδα και ταλαιπωρία γονέων και παιδιών σε θεραπείες παιδιών που παρουσιάζουν κάποιες δυσκολίες αλλά εμπίπτουν σε τυπικά επίπεδα ανάπτυξης. Ταυτόχρονα, οι λογοθεραπευτές και οι ειδικοί δάσκαλοι θα μπορούν να εστιάζουν αποτελεσματικότερα ώστε να παρέχουν παρεμβάσεις υψηλής ποιότητας σε παιδιά που παρουσιάζουν μη τυπικά επίπεδα γλωσσικής ανάπτυξης για την ηλικία τους. Ως Κύπρος ισχυριζόμαστε ότι προοδεύουμε και ότι έχουμε υψηλά επίπεδα στο εκπαιδευτικό μας σύστημα και στις υπηρεσίες που προσφέρουμε. Για να μπορούμε να στηρίξουμε την ανάπτυξη που λέμε ότι υπάρχει στο νησί μας σε όλους τους τομείς, πρέπει να μπορούμε να πούμε ότι έχουμε τουλάχιστον το βασικό πρωτόκολλο για αξιόπστες και έγκυρες αξιολογήσεις, όπως έχουν οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ο αριθμός των παιδιών με δυσκολίες είναι ήδη μεγάλος και συνεχίζει να αυξάνεται. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν πολλά από αυτά τα παιδιά μπορούν να ξεπεραστούν αν εντοπιστούν έγκαιρα με αξιόπιστο και έγκυρο τρόπο, πριν χαθεί το παράθυρο ευκαιρίας που προσφέρει η πλαστικότητα της γλωσσικής ανάπτυξης. Είναι καιρός να επενδύσουμε στον εντοπισμό των δυσκολιών και να δράσουμε προληπτικά αντί παρεμβατικά. Έτσι κι αλλιώς η πρόληψη είναι πάντα καλύτερη από την παρέμβαση.

*Ποφίλιας διδάκτορας Τμήματος Ψυχολογίας, μέλος του Κέντρου Εφαρμοσμένης Νευροεπιστήμης, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Οι παρατηρήσεις που